

Filipíny

Informácie o krajine

Geografia

Filipínska republika je ostrovnou krajinou v Juhovýchodnej Ázii. Hlavným mestom je Manila, zatiaľ čo mestom s najväčším počtom obyvateľov je Quezon City. Filipíny sa rozprestierajú na 7107 ostrovoch v Tichom oceáne. Sú rozdelené na tri ostrovné skupiny podľa troch hlavných ostrovov: Luzon, Visayas a Mindanao. Na filipínskej zástave ich symbolizujú tri hviezdičky. Približne tisíc ostrovov je obývaných. Jedenásť ostrovov predstavuje 95 percent plochy Filipín.

Filipínske súostrovie sa nachádza v tichomorskom "ohnivom kruhu", kde sú zemetrasenia a sopečné aktivity veľmi časté. Často sa vyskytujú aj tajfúny, priemerne dvadsať tajfúnov ročne. V poslednom desaťročí vzrástol počet super tajfúnov, z ktorých najznámejší je Yolanda (medzinárodné meno Haiyan). Tento tajfún udrel na centrálnu Filipíny 8. novembra 2013, ako kategória číslo 5. Bol to najhorší tajfún v histórii a vyžiadal si tisíce životov.

Na Filipínach žije množstvo endemických živočíchov (takých, ktoré sa nevyskytujú nikde inde), a sú aj domovom veľkého počtu endemických rastlín. Vody obmývajúce ostrovy sa údajne vyznačujú najväčšou druhovou rozmanitosťou na svete.

Počasie

Klíma je tropická morská, teda zvyčajne horúca a vlhká. Filipíny majú dve ročné obdobia. Vlhké obdobie a suché obdobie. Sedem najteplejších mesiacov sú marec až október. Od novembra do februára prináša zimný monzún chladnejší vzduch. Najteplejší mesiac je máj, najchladnejší je január. Vplyv klimatickej zmeny sa prejavuje najmä rastúcim počtom ničivých búrok a dlhšími obdobiami sucha.

História

História Filipín sa začala príchodom prvých ľudí, ktorí sa priplavili na pltiach alebo na primitívnych člnoch pred 67 000 rokmi.

Prvou zaznamenanou návštevou zo západu bol 16. marca 1521 Ferdinand Magalhães, portugalský cestovateľ a bádateľ, ktorý viedol španielsku expedíciu do Východnej Indie.

Španielska kolonizácia a osídlenie sa začali 13. februára 1565 príchodom Miguela Lópeza de Legazpi, ktorý založil prvé stále osídlenie San Miguel na ostrove Cebu v centrálnych Filipínach. Odtiaľ pokračoval na sever, do Manilskej zátoky na ostrove Luzon, kde 24. júna 1571 založil nové mesto. Éra španielskej kolonizácie trvala viac ako tri storočia.

Španielska vláda politicky zjednotila takmer celé súostrovie, ktoré predtým tvorili nezávislé kráľovstvá, a postupujúce islamské obyvateľstvo bolo nútené stiahnuť sa na juh. Filipíny dostali meno podľa Filipa II. Španielskeho. Španielska Východná India bola súčasťou Vicekráľovstva Nového Španielska riadeného od roku 1565 do r. 1821 z Mexico City, s výnimkou krátkeho obdobia britskej vlády od r. 1762 do r. 1764. Od r. 1821 až do konca španielsko-americkéj vojny r. 1898 boli Filipíny riadené zo španielskeho Madridu.

Španieli založili v Manile školy, univerzity a niekoľko nemocníc. Univerzitné vzdelanie bolo od r. 1863 až do konca španielskej koloniálnej éry bezplatné. Vďaka tomu vznikla významná trieda vzdelaných Filipínčanov, ako bol napríklad José Rizal, národný hrdina Filipín. Paradoxne, španielska literatúra a žurnalistika prekvitala najmä v prvých rokoch americkej okupácie začiatkom 20. storočia.

Filipínska revolúcia proti Španielsku vypukla v auguste 1896 a vyvrcholila vyhlásením Prvej filipínskej republiky. Parížska zmluva na konci španielsko-americkéj vojny však vložila vládu nad Filipínami do rúk USA. Táto dohoda nebola uznaná povstaleckou vládou Prvej filipínskej republiky, ktorá 2. júna 1899 vyhlásila vojnu proti Spojeným štátom. V americko-filipínskej vojne zahynulo vyše 200 000 ľudí. Filipínsky prezident Emilio Aguinaldo padol r. 1901 do zajatia a v r. 1902 vláda USA vyhlásila oficiálny koniec vojny.

V roku 1902 sa ostrovný štát stal americkou kolóniou. Až v roku 1935 mu bola udelená široká autonómia a získal štatút pridruženého štátu USA (názov krajiny sa zmenil na Commonwealth of the Philippines, Filipínske spoločenstvo). Prípravy na dosiahnutie plnej nezávislosti od Spojených štátov prerušila japonská okupácia ostrovov počas druhej svetovej vojny. Koncom roka 1941 japonské letectvo vykonalo niekoľko náletov na Manilu, v januári nasledujúceho roka sa americké vojská bez boja vzdali Japoncom a Manila sa stala súčasťou Japonska. V roku 1945 bola Manila aj s pomocou miestnych partizánov oslobodená, no počas bojov bolo mesto prakticky zničené a zahynulo vyše 100 000 civilistov.

4. júla 1946 sa Manila stala hlavným mestom novo vzniknutej nezávislej Filipínskej republiky. V roku 1948 prevzalo štatút hlavného mesta 16 km vzdialené Quezon City, no v roku 1976 sa hlavným mestom stala opäť Manila.

Koncom šesťdesiatych rokov a začiatkom sedemdesiatych rokov 20. storočia zaznamenali Filipíny rast študentského aktivizmu a prezident Ferdinand Marcos vyhlásil stanné právo. Pokojná a mierumilovná revolúcia r. 1986 viedla k zvrhnutiu Marcosa a k návratu demokracie.

Odvtedy je pre krajinu príznačná politická nestabilita a obmedzovanie ekonomickej produktivity. V posledných rokoch sa však ekonomický rast začal zrýchľovať a Filipíny sa dostali na zoznam „Next Eleven“, čo je zoznam jedenástich krajín, ktoré majú najväčšie predpoklady stať sa veľkými svetovými ekonomikami s výborným potenciálom pre investície a hospodársky rast.

Politika

Filipíny sa po získaní nezávislosti v roku 1946 stali republikou. Hlavou štátu a šéfom exekutívy je prezident. Od r. 2010 je prezidentom Filipín Noynoy Aquino, zvaný tiež Benigno. Jeho termín sa končí v roku 2016. Filipíny sú riadené ako jednotný štát, s výnimkou autonómnej oblasti v moslimskom Mindanau. Po stáročia bol ostrov Mindanao prevažne moslimský. Počas posledných päťdesiatich rokov vláda podporovala prisťahovalectvo. Napriek tomu bohatý ostrov, orientovaný predovšetkým na poľnohospodárstvo, zostal zaostalý z hľadiska infraštruktúry, vzdelávacieho systému a životných podmienok. Takéto podmienky vytvárajú živnú pôdu pre skupiny rebelov. Najdôležitejšími zo separatistických skupín sú Národný Oslobodzovací front Moro a Islamský oslobodzovací front Moro. Posledných sedemnásť rokov vláda rokuje s týmito skupinami za spravodlivý a trvalý mier.

Účasť žien na volených politických postoch predstavuje podľa údajov volebnej komisie 17 % alebo menej ako jednu tretinu obyvateľstva. K príčinám patria rodové stereotypy a nedostatok politického vzdelania. Filipíny si zvolili dve prezidentky – Corazon Aquinovú (1986 – 1992) a Gloriu Macapagal-Arroyovú (2001-2010), obe však boli dedičkami rodín s politickou tradíciou a patriarchálnymi štruktúrami.

Ekonomika

V súčasnosti patria Filipíny k najrýchlejšie rastúcim ekonomikám v Ázii a podľa štatistiky Svetovej banky z roku 2013 zaujímajú dnes 39. priečku vo svete.

Najdôležitejšími obchodnými partnermi Filipín sú Japonsko (tam okrem iného pracujú až 4 milióny Filipíncov) a USA. Zatiaľ sa filipínske hospodárstvo spolieha vo veľkej miere na príjmy zo zahraničia posielané vlastnými občanmi, ktorí pracujú po celom svete.

Je to natoľko rozšírený fenomén, že Filipíny sú na štvrtom mieste v zozname takýchto krajín (ročne do krajiny posielajú 12 miliárd US dolárov).

Odhaduje sa, že v zahraničí pracuje 15 až 20 miliónov Filipíncov. 90 percent pracovníkov v domácnosti sú ženy. A napriek tomu, že vláda sa snaží robiť opatrenia, ktoré by mali uľahčiť obyvateľom prácu v zahraničí, kam odchádzajú z dôvodu nedostatku ekonomických

príležitostí doma, a vydáva zákony na ochranu migrantov, zostávajú migranti ohrození vykorisťovaním, násilím a diskrimináciou.

Najväčším problémom sú stále veľké rozdiely v príjmoch medzi jednotlivými regiónmi a medzi spoločensko-ekonomickými triedami, ako aj korupcia a nedostatok infraštruktúry.

Turizmus prispieva 5,9 % k HDP a 10,2 % k zamestnanosti. Pláže, hory, dažďové pralesy a ostrovy patria k najpopulárnejším turistickým destináciám v krajine.

Obyvateľstvo

Počet obyvateľov sa od konca druhej svetovej vojny zvýšil viac ako štvornásobne. V súčasnosti každý rok pribúdajú ďalšie 2 milióny ľudí, v júli 2014 dosiahol počet obyvateľov 100 miliónov. Rast populácie je teda takmer dvojpercentný. Z tohto dôvodu sú Filipíny veľmi mladé. Priemerný vek je 22,7 (Slovensko: 37,3), populačná skupina do 14 rokov tvorí 35 %, ľudia nad 65 rokov tvoria iba 4,1 %, 65 % Filipíncov žije v mestách.

V krajine sa hovorí 120 až 170 jazykmi, mnohé z nich majú viacero dialektov, čiže súhrnne je na súostroví až 300 jazykov. Od tridsiatych rokov 20. storočia vláda podporuje používanie národného jazyka – filipínčiny, založenej na Tagalogu. Druhým úradným jazykom je angličtina.

Vzdelávací systém

Vzdelávanie vychádza zo západnej aj východnej ideológie a filozofie ovplyvnenej Spojenými štátmi, Španielskom a susednými ázijskými krajinami. Gramotnosť je veľmi vysoká, u žien dosahuje až 96,1 % a u mužov 95 %.

Deti začínajú chodiť do školy vo veku štyroch rokov a končia vysokou školou. Verejný vzdelávací systém je sponzorovaný vládou, existujú však aj súkromné školy. Základné školy poskytujú bezplatné vzdelanie, aj keď rýchlo rastúca populácia znamená zvyšujúci sa tlak na kapacitu dostupných školských zariadení.

Náboženstvo

Filipínske ostrovy boli v prvých storočiach kresťanskej éry ovplyvnené hinduistickým náboženstvom, literatúrou a filozofiou. V dôsledku španielskej kolonizácie je hlavným

náboženstvom kresťanstvo, pričom viac ako 80 % obyvateľstva sú rímski katolíci. Filipínsky štát je však sekulárny, štát a cirkev sú navzájom oddelené.

Muslimovia, ktorí predstavujú 5 – 11 % obyvateľstva, tvoria menšinu. Väčšina ich žije na Mindanau, Palawane a na súostroví SULU – oblasť známa ako Bangsamoro alebo Moro. Väčšina moslimských Filipínčanov praktizuje sunnitský islam.

Približne 2 % obyvateľstva ešte vždy praktizujú tradičné filipínske náboženstvá. Animizmus, ľudové náboženstvo a šamanizmus tvoria spodný prúd hlavného náboženstva. Budhizmus praktizuje 1 % obyvateľstva.

Medzi rímskokatolíckou cirkvou a protestantskými cirkvami existuje spolupráca, napríklad týždeň modlitieb za jednotu kresťanov, ktorý podporuje Národná rada cirkví na Filipínach.

Pápež František navštívil Filipíny v januári 2015. Milióny veriacich sa zúčastnili bohoslužieb, vrátane nekatolíckych predstaviteľov cirkví. Posolstvo milosrdenstva a súcitu bolo určené najmä obyvateľom ostrovov Visayas, ktorí pocítili zničujúce dôsledky tajfúnu a zemetrasenia. Pápež navštívil Tacloban v provincii Leyte, kde tajfún zničil 90 % plochy mesta a jeho dôsledky pocítilo viac ako 14,5 milióna ľudí. Rok po tajfúne Haiyan zostáva vyše milióna ľudí stále bez prístrešia.

Ženy na Filipínach môžu študovať teológiu a vo viacerých protestantských cirkvách môžu byť ordinované. Ženy slúžia aj ako biskupi (The United Church of Christ), ako predsedníčky cirkví (Konvencia filipínskych baptistických cirkví), ako diakonky, teologičky a kresťanské pedagogičky.

V roku 2011 sestra Mary John Mananzanová, misionárka a benediktínska mníška bola neziskovou organizáciou Women Deliver nominovaná na zaradenie medzi 100 inšpirujúcich ľudí na svete, za svoje úsilie integrovať do viery feminizmus. Bola spoluzakladateľkou a predsedníčkou Gabriely, koalície ženských organizácií, ktoré podporujú práva žien.

Ženy na Filipínach

Pred španielskou kolonizáciou, ktorá sa začala v 16. storočí, zaujímali ženy na Filipínach pomerne vysoké spoločenské postavenie. Mali právo dávať mená svojim deťom, dediť majetok, venovať sa obchodovaniu a remeslu, a v prípade absencie mužského dediča stať sa dedinskou richtárkou. Domorodé spoločensvá pripisovali rovnakú dôležitosť mužským aj

ženským potomkom a majetok sa dedil medzi deti rovným dielom. Na vzdelanie mali nárok obidve pohlavia. Chlapci aj dievčatá sa učili robiť domáce práce. Ženy mali plné právo venovať sa vlastnej obchodnej činnosti, ponechať si majetok, ktorý si priniesli do manželstva, a ich spoločenská a priestorová mobilita nebola väčšmi obmedzená ako mobilita mužov. Nezachoval sa žiadny historický záznam o prostitúcii a rozvodové právo udeľovalo rovnaké práva mužom aj ženám. Ženy mali významnú politickú úlohu aj ako legistatorky (pri tvorbe zákonov a ako guvernérky. Na porovnanie, v r. 2015 boli v senáte 4 ženy z celkového počtu 23 senátorov.

Ženy hrali v tradičnom náboženstve dôležitú úlohu. *Babajlan* (šamanka alebo tradičná liečiteľka), bola prostredníčkou medzi ľudským a duchovným svetom.

Španielski kolonizátori zaviedli feudalizmus, ktorý viedol na celom súostroví k podriadeniu ženy mužovi. Náboženstvo poslúžilo ako nástroj, aby sa ženy stali milými, poslušnými, poddajnými a obetavými manželkami. Filipínska žena sa stala chránenou, nesmelou dievčinou, ktorej vzdelanie sa obmedzovalo na cirkev, kuchyňu a deti. Svoje základné právo, kontrolu nad vlastným telom a reprodukčné práva, až dodnes nezískala späť.

Koloniálna vláda Spojených štátov iba zintenzívnila vykorisťovanie a útlak žien. Mnohé ženy museli opustiť pôdu a zamestnať sa ako pomocníčky v domácnosti. Spolu s kabaretní a nočnými klubmi pri amerických vojenských základniach prišiel aj vznik organizovanej prostitúcie.

V štyridsiatych rokoch 20. storočia japonský militarizmus narušil výrobu, spôsobil rozvrat hospodárstva a hladomor a viedol k rozpadu rodín. Mnohé ženy boli násilne odvečené do vojenských táborov pre potešenie japonských vojakov.

Dnešné Filipíny sú ešte vždy poľnohospodárskou, na export orientovanou a od importu závislou krajinou, usilujúcou sa byť priemyselnou krajinou. Väčšina filipínskych žien je chudobná a sú zraniteľné voči vykorisťovaniu a zneužívaniu. Filipínska ústava zaručuje rovné práva, no v praxi sú filipínske ženy diskriminované a doma, v cirkvi i v spoločnosti hrajú druhé husle.

Podľa Národného štatistického ústavu a Filipínskej komisie pre ženy, jedna z piatich žien vo veku 15 – 49 rokov zažila fyzické násilie. Existuje však aj sexuálne, psychologické a ekonomické násilie a obchodovanie s ľuďmi.

Národná rada cirkví na Filipínach organizuje vzdelávanie a školenia pre vedúce ženy členských cirkví, ktorých cieľom je eliminovať násilie páchané na ženách. Baptistická, metodistická a Zjednotená cirkev Kristova (United Church) vedú nepretržitú kampaň proti násiliu na ženách a deťoch. Úspešná kampaň zahŕňa kombináciu štúdia Biblie, práva, liturgie a spoluprácu s inými ženskými organizáciami a miestnymi úradmi.

Svetový deň modlitieb na Filipínach

Protestantizmus priniesli na Filipíny severoamerickí misionári počas americkej okupácie koncom 19. storočia a začiatkom 20. storočia. Manželky týchto misionárov iniciovali slávenie Svetového dňa modlitieb. Pri jeho organizovaní spolupracovali ženy z rozličných denominácií. V r. 1947 bola založená Zjednotená evanjelická rada kresťanských žien, (United Evangelical Council of Church Women), dnes známa ako Jednota kresťanských žien Filipín. Jej hlavnou aktivitou je slávenie Svetového dňa modlitieb. V priebehu posledných sedemdesiatich rokov táto organizácia koordinuje slávenie SDM na Filipínach prostredníctvom Národného výboru SDM.

SDM spolupracuje so Spoločenstvom najmenšej mince pri podpore ekumenizmu. Pomáhame obetiam živelných katastrof prostredníctvom pastoračných návštev aj finančnej výpomoci.

Filipínska jednota kresťanských žien podporuje mladé ženy vo vedúcich funkciách v ekuméne. Usiluje sa pomáhať pri riešení problémov s HIV a AIDS, s násilím na ženách a deťoch a obchodovaním s ľuďmi. Pokladáme to za najlepší spôsob, ako prebudiť záujem a rozvíjať ekumenickú spoluprácu, kdekoľvek sa hlása Stvoriteľovo meno.